

תנו לתושבים את הכוח לקבל החלטות עבור עצמם

יש צורך בהפיכת מוקדי קבלת ההחלטות לנגישים וידידותיים עבור כל הציבור, ולקיים תהליכי שיתוף עמוקים וארוכי טווח. כאן נדמה כי בישראל, כמו במדינות אחרות, יש עוד דרך ארוכה לצעוד בה

17:02 29.10.2019 מאת: מעין סרב

בשנים האחרונות מסתמנת מגמה של שיתוף הציבור, באופן ישיר או עקיף, בתכנון וביישום מדיניות רלוונטית לגביו.

עבור מי זה טוב? עבור הממשלה ועבור האזרחים. מבחינת הממשלה, ההחלטות שמתקבלות זוכות למידה גדולה יותר של לגיטימציה ואף נמצאו כמועילות יותר מהחלטות המתקבלות מבלי לשתף את הציבור שעברו מיועדים השירותים. מבחינת הלקוחות, מתקבלים שירותים מתאימים יותר וניתנת ההזדמנות לקחת חלק במשחק הדמוקרטי. אז איך עושים את זה? כאן מתחילות הבעיות. שיתוף ציבור אמיתי הוא תהליך שמצריך השקעה של זמן ומאמץ מצד הממשלה. בעולם של יעילות וחוסר סבלנות, נעשים לא פעם מהלכים שנקראים שיתוף ציבור, אך בפועל אינם מאפשרים השתתפות עמוקה של הציבור בקבלת ההחלטות.

אחת הטענות להצדקת תהליכים שלא נעשה בהם שיתוף ציבור היא שילובם של מומחים בקבלת ההחלטות. אין ספק כי תרומתו של מי שמתמחה בנושא מסוים היא כזו שאין לה תחליף. אך האם זה הסוג היחיד של ידע בעל ערך? חסידי שיתוף הציבור יטענו שלא. שיתוף ציבור הוא תהליך שנשען על התפילה לפיה ידע מעשי, שמקורו בחיי היומיום, הוא סוג נוסף של ידע - שונה באיכותו מידע שנובע ממומחיות וחשוב לא פחות ממנו. שילובם של מומחים בתהליכי קבלת ההחלטות אינו סותר ולא מחליף את שילובם של נציגי הציבור.

פרסום תהליכי שיתוף ציבור, אמור לאפשר השתתפות של מגוון רחב של בעלי עניין. בפועל, התמונה מורכבת יותר - עבור ציבורים שלמים, המתמודדים בחיי היומיום עם מצבים של אי-שוויון והדרה חברתית, לא מספיקה הזמנה ברשתות החברתיות. הם עלולים שלא לראות את ההזמנה, להסתייג מהשתתפות על רקע חוסר אמון במערכת, להירתע מהשתתפות על רקע ניסיונות עבר שבהם קולם לא נשמע - וזו רק רשימה חלקית. לכן, שיתוף ציבור אמיתי יתחיל בפעולה של גיוס משתתפים, כדי לוודא שהציבור המשתתף יהיה מגוון ומייצג.

שיתוף ציבור נעשה על פי רוב סביב סוגיות מורכבות, במפגש חד-פעמי, לרוב לא ארוך, שבו יתבקש הציבור להביע את דעתו סביב שאלות ספציפיות שנוסחו מראש בידי מקבלי ההחלטות. מפגש כזה לא מאפשר לציבור הבנה מעמיקה של הסוגיות, קובע מראש את גבולות השיח, ובעיקר, הופך את הציבור למי שדעתו אולי נשמעת אך לא באמת משפיעה. בשיתוף ציבור אמיתי נציגי הציבור לוקחים חלק בתהליך לכל אורכו, כמשתתפים שווים בדיונים ובתהליכי קבלת ההחלטות.

הדרך הנכונה עומדת על שתי רגליים: ראשית, יש צורך ברצון מצד הממשל ובהבנה כי שיתוף הוא מצב שבו כל הצדדים מנצחים. נדמה, כי מגמה כזו כבר מתקיימת בישראל, החל בדרג משרדי הממשלה ועד לדרגי השטח. שנית, יש צורך בהפיכת מוקדי קבלת ההחלטות לנגישים וידידותיים עבור כל הציבור, ולקיים תהליכי שיתוף עמוקים וארוכי טווח. כאן נדמה כי בישראל, כמו במדינות אחרות, יש עוד דרך ארוכה לצעוד בה.

הכותבת היא חוקרת מתמחה במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל